

Jesienne szkodniki w rzepaku: jak chronić rośliny?

Autor: dr inż. Anna Wondolowska-Grabowska

Data: 31 sierpnia 2015

Siać czy nie? To pytanie zadaje sobie coraz więcej rolników, którzy jeszcze niedawno planowali uprawiać rzepak. Upał i długotrwała susza sprawiły, że wielu plantatorów zastanawia się nad opłacalnością i kosztami produkcji. Wielu liczy też, ile będzie ich kosztować ochrona rzepaku, biorąc pod uwagę jesienne szkodniki.

Brak mroźnych zim, ograniczona ilość opadów oraz wzrost średniej dobowej temperatury powietrza przyczyniają się do tego, że jesienne szkodniki pojawiają się na polach **liczniej**. Wysokie temperatury powietrza, powodujące przesuszenie gleby, prowokują ponadto rolników do stosowania uproszczeń w uprawie rzepaku ozimego (np. rezygnacja z podorywki, płytka orka, uprawa bezorkowa). Zabiegi te mają w znacznym stopniu ograniczać dalszą utratę wody w glebie, ale jednocześnie **sprzyjają wzrostowi zagrożenia rzepaku ozimego przez agrofagi** (m.in. rolnice, tanńś krzyżowiaczek). Uprawa rzepaku po rzepaku lub brak dostatecznej izolacji przestrzennej w jego uprawie oraz sąsiedztwo roślin z rodziny krzyżowych lub warzyw kapustnych sprawiają również, że na polach jesienią mogą wystąpić w większym nasileniu: bielinki, pryszczarek kapustnik,

chowacz galasówek, drążyny, gnatarz rzepakowiec, miniarka kapuścianka, mszyca kapuściana, nicienie, pchełka rzepakowa, pchełki ziemne, rolnice, śmietka kapuściana lub tantniś krzyżowiaczek.

Brak zapraw na jesienne szkodniki

Zgodnie z zaleceniami, przeciwko chowaczowi galasówkowi, drążynom, miniarce kapuściance, pchełce rzepakowej, pchełkom ziemnym, śmietce kapuścianej (groźny jesienny szkodnik rzepaku ozimego), **zaprawaliśmy nasiona**. W chwili obecnej nie można stosować zapraw nasiennych, które zawierają określone związki (neonikotynoidy) zwalczające jesienne szkodniki, co może w znacznym stopniu przyczynić się do **występowania zwiększonej ich ilości w uprawach rzepaku ozimego**. W bazie środków ochrony roślin Instytutu Ochrony Roślin w Poznaniu nie znajdziemy preparatów dedykowanych do zwalczania chowacza galasówka, miniarki kapuścianki, śmietki kapuścianej lub tantnisia krzyżowiaczka.

Jesienne szkodniki rzepaku ozimego: chowacz galasówek, drążyny, miniarka kapuścianka, pchełka rzepakowa, pchełki ziemne, śmietka kapuściana, tantniś krzyżowiaczek, bielinki, drutowce, gnatarz rzepakowiec...

Jak i kiedy zwalczać jesienne szkodniki?

Okres wegetacji rzepaku ozimego jest długi, dlatego w ciągu całego tego czasu zmuszeni jesteśmy dokonywać jego lustracji. Jesienią możemy spodziewać się znacznej aktywności w żerowaniu **rolnic, chowacza galasówka, tantnisia krzyżowiaczka, gnatarza rzepakowego, ślimaków i pchełki rzepakowej oraz śmietki kapuścianej**.

Bardzo prostym zabiegiem diagnostycznym, poza obserwacją wzrokową, oceną rodzaju uszkodzeń roślin i innymi metodami, są żółte naczynia, które nie określą nam liczby owadów na roślinach, ale dostarczą informacji o nalocie szkodników i aktualnym zagrożeniu plantacji, zwłaszcza chrząszczy, m.in. **chowacza galasówka, pchełki rzepakowej, pchełek ziemnych oraz śmietki kapuścianej**. Obserwacja żółtych naczyń pomoże nam w dodatku podjąć decyzję, czy wykonujemy chemiczny zabieg ochrony roślin, bo przekroczony jest próg szkodliwości, czy też nie ma wskazań do jego wykonania.

Kiedy i jak często obserwować ilość szkodników?

Obserwacji dokonujemy od początku wschodów aż do końca wegetacji jesiennej (wrzesień–listopad). Jak często? Najlepiej codziennie lub **co najmniej raz na 2–3 dni**, o tej samej porze, zwłaszcza jeżeli stosujemy żółte naczynia. Dla zwiększenia skuteczności ochrony roślin używajmy insektycydów naprzemiennie (z inną substancją aktywną – w chwili obecnej nie mamy wielkiego wyboru, ponieważ zalecane środki zawierają dwie substancje: lambda-cyhalotryna i deltametryna). Pamiętajmy też, by

przy okazji zwalczania szkodników nie niszczyć owadów pożytecznych – np. **pszczoł i biedronek**.

Jesienne szkodniki rzepaku ozimego: mszyca kapuściana, nicienie, pędraki, piętnówka kapuściana, rolnice, gryzonie, zwierzęta łowne i ptaki oraz ślimaki.

Jak wystawiać żółte naczynia

Żółte naczynia na jesienne szkodniki – (dla własnych potrzeb) żółte, jak kolor kwiatów rzepaku, plastikowe pojemniki (okrągłe, kwadratowe lub prostokątne – miska, wiaderko) o pojemności kilku litrów po nawierceniu małych otworków na wysokości 4–5 cm od górnej krawędzi pojemnika, które umożliwią odpływ nadmiaru wody deszczowej, **umieszczamy ok. 20 m od brzegu pola**.

Napełniamy wodą z dodatkiem kilku kropel płynu do mycia naczyń (zmniejszamy w ten sposób napięcie powierzchniowe, dzięki czemu szkodniki nie będą mogły wydostać się z naczynia) i zawsze umieszczamy je na wysokości wierzchołków roślin (na podstawkach, drewnianych kołkach lub metalowych prętach). Po każdej obserwacji zmieniamy wodę. Wskazane jest przykrycie naczyń siatką, co zapobiegnie wypijaniu wody lub wpadaniu do nich innych osobników spoza kręgu naszych obserwacji.

Jesienne szkodniki i ich progi szkodliwości na plantacjach rzepaku ozimego

Należy przystąpić do wykonywania zabiegów zwalczających, kiedy osiągnięte zostaną poniższe progi szkodliwości:

- śmietka kapuściana – (BBCH 10–19), 1 śmietka w żółtym naczyniu w ciągu 3 dni,
- chowacz galasówek – (BBCH 11–20), 2–3 chrząszcze w żółtym naczyniu w ciągu 3 dni,
- rolnice – (BBCH 9–20), wschody roślin, 6–8 gąsienic na 1 m²,
- pchełka ziemna i rzepakowa – (BBCH 10–16), 1 chrząszcz na 1 mb rzędu rzepaku,
- gnatarz rzepakowiec – (BBCH 11–19), 1 larwa na 1 roślinie rzepaku,
- mszyca kapuściana – (BBCH 12–16), wystąpienie pierwszych kolonii mszyc na roślinach rzepaku,
- ślimaki – (BBCH 8–11), po siewie i w okresie wschodów 2–3 ślimaki na pułapkę lub zniszczenie 5% roślin,
- ślimaki – (BBCH 11–16), w fazie 1-4 liści i fazach późniejszych 4 ślimaki na pułapkę lub zniszczenie 10% roślin,
- tantniś krzyżowiaczek – (BBCH 12–19), 1 gąsienica na 1 roślinie.